

3. Євтушенко А. С. Механізми запобігання та протидії корупції в органах публічної влади. Дис. ... доктора філософії: 281 Публічне управління та адміністрування. Харків. 2025. 244 с.

4. Ковбас І. В., Дякур М. Д. Е-декларування як інструмент протидії корупції. *Право і суспільство*. 2024. № 5. С. 556–561.

5. Козлов К. І. Громадянська освіта публічних службовців в Україні в умовах глобальних викликів та можливостей. *Державне будівництво*. 2024. № 2 (36). С. 585–604.

6. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#n25>.

7. Удовика Л. Г., Калугіна І. О. Поняття корупції: наукові підходи та легальне тлумачення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 1. С. 67–71. URL: http://lsej.org.ua/1_2025/15.pdf.

8. Хомишин І. Добросесність як складова діяльності публічних посадових осіб в контексті боротьби з корупцією. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: *Юридичні науки*. 2021. Т. 8. № 4. С. 62–67.

Шандрук Сергій Миколайович,

старший викладач КЗВО «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського», кандидат наук з державного управління

ПРАВОВА СУТНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРИМУСУ

Дивно, але в науці адміністративного права дотепер не вироблено єдиного погляду на природу адміністративно-правового примусу. Так, вказується, що примус здійснюється у зв'язку з не правовим, шкідливим для суспільства діянням як реакція на шкідливе поведіння, а якщо не правових дій (бездіяльності) немає – немає й примусових акцій [1, с. 215].

І. П. Голосніченко розглядав адміністративний примус як метод державного впливу суспільства, держави на свідомість та поведінку особи, яка скоїла адміністративні проступки [2, с. 40–41].

На думку Д. Н. Бахраха, державний примус визначається як можливість держави зобов'язати суб'єкта проти його волі та бажання здійснювати певні дії. За наявності факту правопорушення держава зобов'язує особу зазнати певних негативних наслідків [1, с. 332].

Науковці В. М. Гаращук, О. В. Дьяченко адміністративний примус тлумачать як «систему засобів психологічного або фізичного

впливу на свідомість і поведінку людей з метою досягнення чіткого виконання встановлених обов'язків, розвитку суспільних відносин у межах закону, забезпечення правопорядку й законності» [3, с. 164].

А. І. Берлач під адміністративним примусом розуміє систему заходів, у яких виявляється керівний вплив держави з метою забезпечення бажаної і необхідної для неї поведінки об'єктів управління [4, с. 151].

І. П. Голосніченко, М. Ф. Стахурський, Н. І. Золотарьова вважають, що адміністративний примус – це метод вольового забезпечення відповідно правовій нормі поведінки громадян, посадових та юридичних осіб за допомогою застосування заходів впливу, врегульованих адміністративно-правовими нормами, з метою досягнення відповідного порядку [2, с. 68].

Безсумнівно, примус виступає як авторитарне явище, однак він також є невід'ємним засобом для захисту правопорядку, власності, прав та інтересів осіб та організацій, а також для створення сприятливих умов для функціонування органів публічної влади [5, с. 165]. Примус розглядається як усунення індивідуальної волі за допомогою зовнішнього впливу, метою якого є змусити особу вчинити певні дії або утриматися від вчинення певних дій [6, с. 45]; тиск з боку інших, примус; викликана кимось або чимось потреба діяти в певний спосіб, незалежно від особистих бажань; тиск, що має законодавче обґрунтування [7, с. 940]; “примушувати” означає змушувати особу до певної дії чи за допомогою силового впливу (проти її волі), обмежувати свободу вибору [8, с. 384].

Адміністративний примус характеризується визначеними ознаками, які відокремлюють його від інших форм державного примусу:

а) примусовий захід використовується як засіб забезпечення державного управління системою;

б) використання даного виду примусу не завжди пов'язане з вчиненням адміністративного правопорушення, що порушує суспільні відносини, які виникають з норм та правил у сфері забезпечення пасажирських перевезень;

в) заходи примусу та порядок їх використання встановлюються не лише законом, але й нормативними актами органів виконавчої влади;

г) адміністративний примус застосовується виключно уповноваженими на це державними особами (органами виконавчої

влади) та посадовими особами, коло яких визначено нормативно-правовими актами України;

д) процесуальний порядок використання адміністративного примусу відзначається високим рівнем оперативності, що сприяє підвищенню ефективності їх застосування [9, с. 41].

За словами В. Продаєвича, адміністративно-правовий примус представляє собою специфічний вид державного примусу, який складається з системи заходів психологічного, фізичного та організаційного впливу, що застосовуються, по-перше, до осіб, які порушили або вчинили порушення норм адміністративного права, по-друге, до інших осіб з метою попередження можливих правопорушень або запобігання можливим шкідливим наслідкам для держави, суспільства та окремих громадян, по-третє, у контексті забезпечення проведення адміністративного процесу [10, с. 5].

У контексті заходів державного примусу, адміністративний примус відіграє ключову роль, оскільки його пріоритетною метою є боротьба з кримінальними проявами та запобігання незаконній поведінці серед усіх суб'єктів. Це обумовлено тим, що для забезпечення стабільного розвитку суспільства необхідно підтримувати належний громадський порядок, який передбачає чітке дотримання встановлених правил поведінки, обов'язкових для всіх його членів. Держава, у своєму прагненні до забезпечення цього порядку, не обмежується лише накладенням обов'язків, але й розробляє систему юридичних гарантій для їх виконання. У цьому контексті, адміністративно-примусові заходи відіграють значну роль, як інструменти цілеспрямованого впливу на свідомість та поведінку особи з метою мотивації до дотримання поведінки, визначеної правовими нормами [11, с. 79].

Отже, примус є фундаментальним атрибутом державної влади. Він слугує інструментом для забезпечення беззаперечного дотримання правових норм усіма членами суспільства. Використання адміністративного примусу нерозривно пов'язане з застосуванням різноманітних виховних методів, спрямованих на активне формування правосвідомості та неприйняття антисоціальних дій. Цей механізм використовується в сфері державного управління для захисту суспільних відносин, що складаються в даній області. Адміністративний примус виступає як правовий засіб захисту суспільних відносин від неправомірних посягань, відновлення законного стану речей, забезпечення ефективної охорони

громадського порядку та притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні адміністративних правопорушень.

Список використаних джерел

1. Бахрах Д. Н. Адміністративне право. Київ : Перун, 2002. 623 с.
2. Голосніченко І. П., Стахурський М. Ф., Золотарьова Н. І. Адміністративне право України: основні поняття. Загальна та основна частина : навч. посіб. Київ, 2005. 231 с.
3. Адміністративне право України: підруч. / за заг. ред. Ю.П. Битяка. Київ: Юрінком Інтер, 2007. 544 с.
4. Берлач А. І. Адміністративне право України : навч. посіб. Київ : Університет «Україна», 2005. 472 с.
5. Іванський А. Й. Фінансово-правова відповідальність та фінансово-правовий примус. *Науковий вісник Дніпропетровського університету внутрішніх справ*. 2010. №4. С. 157–166.
6. Лук'янець Д. М. Інститут адміністративної відповідальності: проблеми розвитку: монографія. Київ: Ін-т держави і права, 2001. 220 с.
7. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2004. 1440 с.
8. Горяйнов А. М. Самозахист як засіб приватного правового примусу. Держава і право : зб. наук. пр. «Юридичні і політичні науки». Вип. 53. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2011. С. 384–390.
9. Чорномаз О. Б. Заходи адміністративного примусу на залізничному транспорті . *Науковий вісник Київ. нац. ун-ту внутрішніх справ*. 2007. № 1. С. 39–45.
10. Продаєвич В. О. Місце адміністративної відповідальності в системі заходів адміністративного примусу: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2007. 19 с.
11. Коренева М. М. До поняття ризику в адміністративному примусі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Юриспруденція. Вип. 9-1. Одеса, 2014. С. 77–80.